كتاب المعاملات

معارف اسلاميه دين جزء تاسعدر

معلمهٔ قرآنده خادم العلم عالمجان بن محمدجان
البارودينك كتب معتبره‌كه مراجعتلهولان ترتيبيدر

وكان طبعه هذا ثالثا لعشرين من رمضان
من سنة ١٣١٦ بمطبع ورثهٔ الچيركوف ببلدة قزان

Казань.
Типо-Литографія насл. М. Чирковой
1899

١٩٥۴ ايكى يلده كتاب سبقنده ١٥ نجى بيتده قالدى

فهرسة ما فى الكتاب

	صحيفة
تقوى خاصيتى اكل وشربده تكلف مذمتى	۴
اكلى حلال وحرام نرسه‌لر حيوانده مكروه اولغان آلتى نرسه	۵
ذبح وصيد احكامى	٦
خمرننك انواعى وحراملقى	٧
يفك وقطيفه ننك ايرلرگه حراملقى	٨
ازون شالوار وآلتون يزوك حراملقى	٩
هر اعضاننك زناسى	١٠
خاتوننك اجنبيگه وخادمگه كورنو حراملقى	١١
حرام بولغان نرسه‌لر بيانى	١٢
ساچ كيسمك درست توكللكى	١٣
سنتلر بيانى	١۴
كسب فضيلتى	١۵
كسبننك شرطى	١٦
بيعننك شرطلرى	١٧
چابولماغان پچاننى ساتو	١٩
بيع فاسد حكمى	٢٠
خيار شرط	٢١
خيار رؤية خيار عيب	٢٢
اقاله حكمى	٢۴
ربا مذمتى	٢۵
رباء ايكى نوع	٢٦
مسائل ربا	٢٧
قرض احكامى	٢٨
بيع سلم احكامى	٢٩
بيع صرف احكامى	٣١
بيع مكروه احكامى	٣٢
اجاره بيانى	٣۴
اجارهء فاسده‌ده اجر مثل لازم اولور	٣۵

فهرسة ما فى الكتاب

	صحيفه
پچا نایکنی اجاره قیله‌سی	٣٦
اضحیه بیانی	٣٧
قربانغه یاراقسز حیوانلر	٣٧
فقیرگه عیبلی حیوان جائز	٤٠
فقیر کشی قربان ایتینی صدقه ایتمای عیالینه توسعه ایتسه افضلدر	٤٠
عقیقه بیانی	٤١
وصیت نامه فضیلتی	٤٢

	صحیفه
واجب بولغان وصیت	٤٢
فدیه بیانی	٤٣
حرام وصیتلر	٤٤
وصی بولمق احکامی	٤٥
بر ترکه‌ده ایکی وصی بولسه	٤٥
وصی صبی ایچون تجارت ایتمک حکمی	٤٦
انبیاء واولیاء وصیتلری	٤٧

١٩٠٤ نچی یل ده مارت نڭ ٢٨ نده یکشنبه کون اوقی باشلا

دم عبد الشکو
حلفه دان
رحمة الله
آبطی مکتبنده
اوقوچی
محمد داکر
محمد قادر
اوغلی بندگار
آقی لی نگ علما
نافعا د عمل
مقبول

❀ كتاب المعاملات ❀

❀ معارف اسلاميه دين جزء تاسعدر ❀

بلدهٔ قزانده خادم العلم عالم جان بن محمد جان البارودينڭ
كتب معتبره گه مراجعتله اولان ترتيبيدر

وكان طبعه هذا ثالثا بمنتصف رمضان
من سنة ١٣١٦ بمطبع ورثة الچيركوف ببلدة قزان

Дозволено цензурою С-Петербургъ. 8 Іюля 1898 года.
КАЗАНЬ.
Типо-литографія наслѣдниковъ Чирковой въ Казани.
1898 г.

بسم الله الرحمن الرحيم

كتاب الحظر والاباحة

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (مَنِ اتّقى اللّٰهَ اهابَ
الله منه كل شيءٍ ومن لم يتقِ الله اهابه الله مِنْ كلِّ شيءٍ
اخرجه الحكيم الترمذى

ترجمه

هر كم الله دين ساقلانسه يعنى الله تعالى طيغان نرسه لر دين
طبولسه الله تعالى اول كمسه دين هر شيئى قورقودر وهر كم
الله دين ساقلاناسه اول كشيئى الله تعالى هر نرسه دين قورقودر

فصــل فى الاكل والشرب

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (سيكونُ رِجالٌ مِنْ
امتى ياكلون الوانَ الطعامِ ويشربون الوانَ الشرابِ

وَيَلْبَسُونَ اَلْوَانَ الثِّيَابِ وَيَتَشَدَّقُونَ فِى الْكَلَامِ فَاُولٰٓئِكَ شِرَارُ اُمَّتِى) اخرجه ابن ابى الدنيا والطبرانى

ترجمه

منم امتمدین شوندای کشیلر بولورلرکه تورلی طعام یبارلر ، وتورلی اچبه‌ایك اچارلر ، وتورلی کیوم کیارلر سوزده اوستاروب سویلرلر بس بو کشیلر امتمننك یاوزلاریدر*

ایتی حرام نرسه‌لر : یرتقوچی جانوارلر آرسلان ، آیو ، بوری تلکو ، ماچی ، قارچغه ، بورکوت ، تیلکان کبی ودخی فیل ، ایشك ، سچقان ، وهم باقه ، کرپی ، چبن ، وتاراقان ، کبی حشرات حرامدر

نجاست آشاوچی حیوان دخی مکروهدر آلاقارغه کبی تاوقننك کوبرك آشی نجس بولسه اوچ کون حبس ایتمای مکروه بولور دونکز نجس وحرامننك الوغیدر ولکن اورنسز رنجتمك کرکمس صوجانوارلری بالقدن باشقه‌سی حلال ایمس ودخی حلال حیوان ننك آلتی نرسه‌سی مکروهدر ذکر خصیه[2] فرج[3] بیز[4] ، مثانه[5] اوت[6] بوغازقانی نجس وحرامدر .

آت ، قویان ، ودخی قوشننك نجاست آشاماوچیسی ویرتقوچی بولماغانی حلالدر . وهر حلال حیوان ننك حلال

بولماقند• دینلی آدمننك الله اسمی برله بوغازلەغی شرطدر
تسمیەنی قصدا قالدروب بوغازلاسه حلال بولماس ولکن
اونودلوب قالسه ضرریوق • اوزی اولگان حیوان. تاش
برله اوروب اولتورلگان، یاکەسانچوب، یاکه سزوب
اولتورلگان حیوان هر قایوسی حرامدر دینسز آدم
بوغازلاغان حیوان کبیمدر • اکر حیوان قیوغه تشوب
سلامت چقوی وهم بوغازلاوی ممکن بولماسه یاکه باشقه
سبب برله بوغازلاوی ممکن بولماسه تسمیه برله بر یرندن
جراحت ایدلسه حلال بولور • وهم آو آولاوده دخی تسمیه
برله ملتیق آتسه یاکه تسمیه ایدب اوگرانگان اتینی
یاکه قارچغەسینی ییارب شول ییارو برله توتسه حلال
بولور ولکن بوصورتلرده جانی چقوغه قدر اوزی یتوشسه
بوغازلمق لازمدر

مقدار

حلال نرسەنی حیاتبنی ساقـلار قدرلی آشامق وهـم
نمازده قیامغه قادر بولورلق وروزەغه قادر بولرلق قدرلی
آشامق فرضدر وقارن طولغانچی یعنی طویغانچی آشامق مباح
طویغاندین آرتق حرامدر مگر روزەغه یاردم ایچون یاکه
قوناق آشاسون ایچون بولسه جائزدر

تنبیه

صوغان ، سارمساق ، تورما ، آشامق حلالدر ولکن ایسی ابله

کشی

کشی رنجودرلیك بولسه درست توکلدر صوغان سارمساق

تورماده رسول الله صلی الله علیه وسلم (هرکم بولارنی ییسه

مسجدمزگه کلماسون) دیو بیورمشدر تورمایپوب مسجدکه

کرگان آدم البته فرشته لرنی وباشقه مسلمانلرنی یمان ایسی

ایله رنجودر گناهلی اولور

نوع شرب

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (مَنْ شَرِبَ

الْخَمْرَ خَرَجَ نُورُ الْاِیمَانِ مِنْ جَوْفِهِ) اخرجه الطبرانی

ترجمه

هرکم خمر اچسه اول آدمننك اچندین ایمان نوری چیقار

وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم (كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ

وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ) اخرجه احمد وابو داود وابو یعلی

ترجمه

هر ایسرتکچ خمردر وهر خمر حرامدر •

ایسرتکوچی نرسه یوزم یمشندین یاکه خرمادین یاکه تاریدین

یاکه آرپادین یاکه آرشدین یاکه بالدین یاکه دوگیدین

یاکه سوتدین یاسالغان بولسون کراك آز کراك کوب بولسون

حرامدر ایسرگانچه اچماسه ده آز غنه اچسه ده درست توگلدر

قوری نرسه لر عقلنی کیموتسه بدننی واعضانی ضعیفلندرسه

حدیثی اوسط الطبرانیده

حرامدر افیون وبنگ وخشخاش کبی عقلغه خفت
وانسانغه سفاهت ویرگوچی نرسه‌لردر استعماللری
درست توگلدر ۔ * اضطرار *
حرام نرسه‌نی یمك واچمك آچلقدین یاصوسادین اولم
حالینه کلسه بیك آزغنه حلال بولور اوشانداق حاکم کبی بر
کوچلی آدم کوچلاسه حرامنی تناول ایتماگاندہ
جانغه‌یاکه‌اعضاغه‌ضرر قیلوردای بولسه‌حرام نرسه‌نی تناول
ایتمك جائز بولور

فصـــل فی الثیاب والزینة

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَلْبَسْ حَرِيرًا وَلَا ذَهَبًا) اخرجه احمد

ترجمه

هرکم الله تعالی گه وقیامت کونینه ایناندسه بس کیماسون
یفك کیومنی ودخی کیماسون واستعمال ایتماسون آلتون
نرسه‌نی * بتون یفك یاکه آرقاوی یفك کیوم ایرلرگه حرامدر
قطیفه ذاتی کبی نرسه‌لر آرقاوی یفك بولغانی ایرلرگه حرامدر
وهم ایر بالالارغه کیورتمك درست توگلدر اما خاتونلارغه
ایراری آلدندہ کیمك درست بولور

حلال ذاتلردین کبر وعجبدین باشقه الله ننك نعمتینه شکر
نیتی برله یخشی کیوم کیمك جائزدر کبر وماقتانو
قصدی برله کیسه جائزتوگلدر ازار وشالوارنی ازون صالوندرسه
یا باشقه چاپان وطوننی کبر برله صالوندرسه درست بولماس ·
اولی وافضل کولمك وباشقه کیوملرننك ینکاری قولدین
اوتماسلیك. اوزوناقده بالتورا ورتاسنده بولماقدر * ودخی کیوم
آق توسده بولمق افضلدر * تیر وبورون سورتمك
ایچون ضرور بولسه یاولق توتماق جائزدر اگر ضرورت
بولماسه یا که تکلفلی بهالی نرسه‌دن بولسه مکروهدر * یاولق
بیك بلچراق بولسه کیسه‌دن چقاروب نماز اوقومق اولی در
اگر نجس بولماسه وهم طبیعت نفرت ایدرلیك بلچراق
بولماسه نماز او قوغانده چقاروب صالمق حاجت توگلدر * چالمه
یدی گز قدر هر کمگه هر وقتده سنت کیوملدر · بر قارش
قدرلی قویرق مستحبدر · بیت خلاغه کرگانده قویرقینی
قستر ور · علمادن باشقه‌غه الوغ چالمه ازون قویرق حماقت
وربادر * آلتون یزوك کیمك ایرلرگه حرامدر بر مثقال
قدر کموش وعقیق جائزدر ولکن کیماسایك اولی در *
آلتون وکموشدن قاشق ، آیاق ، پچاق ، وباشقه نرسه‌لر
ایرلرگه وخاتونلرغه حرامدر * بو ایکی ذاتدن بولغان نرسه‌نی

استعمال ابر گه و خاتو نغه جائز تو گلدر * خاتو نلر غه فقط
زینت ایچون قو للر ینه باشار ینه و باشقه یرلر ینه بو ایکیدن ین
تاقمق جائزدر اما آنلردین زکوة واجب بولور * برنرسه نی
کموش ایله یا التاسه یا که یا لاسه اول یردن ین توتماسه جائز بولور

❀ فصل فی النظر و اللمس ❀

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (زِنَا الْعَیْنِ النَّظَرُ
وَزِنَا اللِّسَانِ النُّطْقُ وَزِنَا الْیَدِ الْبَطْشُ وَزِنَا الرِّجْلِ الْخُطَا
وَالنَّفْسُ تَتَمَنّٰی وَتَشْتَهِی) اصل الحدیث فی مسلم

ترجمه

کوزننك زناسی نامحرمگه قاراو ، تلننك زناسی حرام نرسه نی
سویلاو ، قولننك زناسی حرامنی توتو ، آیاقننك زناسی حرام
طرفینه بولغان آطوملر ، نفس حرامنی آرزو قیله و اسنایدر آننك
زناسی شولدر * ایر کشیننك عورتندین (یعنی کندك ایله
تزآستی آراسندین) باشقه یرینه قارامق هم شول یرینی توتماق
جائزدر • عورتینه قارامق و توتمق درست بولماس * اوز
خاتونیننك هر یرینی قاراو و توتو درست • آناسی و باشقه
محرم خاتونننك آرقه و قورصاق و بونلردن توبان تزگه قدر
یرینی کورمك و توتمق جائز دگلدر باشقه یرینی کورمك

جائزدر * یات خاتوننینك هیچ یرینی کورمك وتوتماق
درست بولماس وهم خاتون یوزینی ـ نامحرمگه کورساتمك
درست توگلدر خادملرگه وباشقه دین کشیلار ینه ده
کورنمك ممنوعدر طبیب ایچون ضرورت بواسه ضرور
قدرلی یرینی کورمك وکورستمك جائزدر . یات خاتون
ایله خلوت یعنی آولاقلق بر اوده بولمق درست توگلدر * خاتون
کشی ایکنچی خاتوننینك کندك وتز آراسندین باشقه یرینه قاراسه
وتوتسه جائزدر . اما اول ایکی آراغه قاراو وتوتمق درست
درست توگلدر * ایر کشی ننك عورتندین باشقه یرینه
یات خاتوننینك قاراماقی جائز بولور نفس آرزوی
بولمسه . اما آرزو احتمالی بولسه هیچ یرینه قارامق جائز
بولماس . بس بو زمانده ایر کشی خاتون یوزینه وخاتون
کشی ایرلر یوزینه قارامق جائز ایمسدر کوز زناسی
بولور * اجنبیه خاتوننینك توشکان ساچینه وقاسق جونینه
قارامق درست بولماس . اوشانداق هر تنده وقتده قاراو
درست بولماغان نرسه گه تنده آیور ولغاچ قاراوده درست
بولماس * وهم خاتون ایکنچی خاتوننینك ساچینی اوز
ساچینه یالغامق حرامدر . خاتونلرننك زینت ایله اوراملرغا
چقماقلری درست ایمسدر چقغان خاتونلر وچقارغان

ایرلری کناهای بولورلر ودخی کویلی اوبونلر اوینامق
وقولاق سالماق جائز بولماس ❊ فصـــل ❊ لباس وطعامده
حاجتدین زیاده تکلف ایتمک وآنلرده اسراف ایتمک ، ریاء برله
هدیه ویروشمک ، کشیگه کبر وحسد قیلمق . وکشیگه ضررنی
جائز کورمک ، واوطوش اویونی اوینامق ، گناه اشکه یاردم
ویرمک ، کشی آلدنده عورت آچمق ، حیض ونفاس وقتنده
خاتوننینه جماع ایتمک ، برکشیننک یورط اچینه اذنسز
قارامق . اوچ کوندین آرتق کشیگه کینه ساقلامق ، ایکی
کشی آراسینی بوزمق ، فاسق آدم برله دوست بولماق ، نمازنی
وقتندین کیچکدرمک ، خاتون کشی محرمسز سفرگه چقماق ،
فرض واجب نرسه لرنی اوگرانمای یورمک ، تیوشسز بر
آدمنی قول یاسوز برله رنجوتمک ، علم اهلینی وعلم
استاوچینی تخفیف ایتمک ، وآنلردین بایلارنی آرتوق کورمک
مسخره چی کشی یاننده بولمق ، کبوم وباشقه اشلرده فاسقلرغه
اوخشامق ، بایلرنی بایلقلری ایچون الوغلامق ، دنیا
اشینی دین اشندین آلده کورمک حرام اشلردر اصلا جائز
ایمسدر ✻ ودخی بر کشینی یاکه مسلماننی غیبت
قیلمق ، وغیبتنی طکلامق ، اوّل فرض بولغان یلدین
عذرسز حجنی کیچوکدرمک ، ایکی آدم آراسینی توزایتو

ایچون بولماغاندہ یالغان سویلمك ، نفقەسی بولا تروب
کشیدن سؤال قیلمق ، بر مسلماننی اویالتمق ایچون بر
مسئلہ سورامق ، ماختانو ایچون جدال قیلمق ، قرآن
اوقوغاندہ طنکلامایچہ سوز سویلاشمك ،
سوز یروتوب ایکی آدم آراسون بوزمق ،
بر مسلماننك سوزینی کیسوب تیوشسز
اویالتمق ، ضرورت بولماغاندہ قبر آچماق ، احتیاجسز
زکوۃ وفطرہ آلمق ، طهارتسز مصحف شریف توتماق ،
خاتون کشی بتون ساچینی یابعضیسنی کیسمك ، وعدہسی
یتکان بورچینی قدرتی بولا تروب ویرمای یورمك ، کشیگہ
ضررنی قصد ایتمك ، ایشتماکی واجب بولغان
وعظ ونصیحتنی ایشتماو وطنکلاماو ، ضیافتدین اذنسز بر
آز نرسہ آلوب قایتماق چبن وقرمسقہ ، قدرندن الوغ
بولغان جانلی نرسہ صورتی ساقلامق ، دخی
صورتنی کاغذ کبی نرسہگہ تشورمك یاکہ امر ایتمك ،
کوگارچین برلہ اوینامق ، واجب بولغان اشنی ترك
ایتمك ـــ حرام ومنهی اشلردر ✻ و بونلردن باشقہ حرام ومکروہ
اشلر کوبدر اهل تقوی اولان علماغہ ومعتبر کتابلارغہ
رجوع ایتلہ ✻ ومسلمان کشیگہ لازمدرکہ هر براشندہ

شرع شریفکه موافق بولماقغه اجتهاد ایده مسئله سینی
آچیق بلمسه علمادن استفتا ایده مجرد اوزینینك قاصر
عقلینینك حکمینه اعتماد ایتمیه *

فصـــل فی السنن

رسول الله صلی الله علیه وسلمدین وخلفاء راشدین رضی
الله عنهم دین ثابت اولغان بعض سنن بیان ایدلور * طعام
یمکدن اول وصونك ـ قوللرنی یوماق ، طعام یمکی یر
اورنده قیلمق ، ضرورتسز قاشق وباشقه آلت توتمایینچه
بارمقلار برله یمك ، تورلی طعام یمای ضرورقدرلی برله اکتفاء
قیلمق ، اوّلنده تسمیه تماننده حمد ایتمك ، طویودن اول
توقتامق ، اقامه سنت نیتی ایله ضیافت قیلمق ، مهماننی تعظیم
ایتمك ، ایچوده صولو آلوب ایچمك ، اکل وشرب وباشقه
امرلرده تکلف ایتماسلیك ، آق کیوم کیمک ، اژونلقده بالتور
اورتاسندین اوزون بولماسلق ، اهل فسق کیومینه اوخشاشلی
بولماسلیق ، دائم قیمتلی کیوم کیمایینچه گاها ناچار وباماولی
کیوم کیمك ، نماز وغیری وقتده چالمه کیمك ، سالغان
کیومنی تروب قویماق ، کیچه یوقلاغانده طهارت برله
یوقلامق ، ایشوکلرنی بیکلامک ، اوتلرنی سوندرمك ،
صبح بولغانچه تورمق ، اویقودن تورغانده وباشقه وقتلرده

١ توجلورمك

مسواك استعمال ایتمك ، عطسه قیلغاندە حمد ایتمك ۰ ایکنچی آدم عطسه قلوب حمد ایتسه یرحمك الله دیو دعا ایتمك ، تانوغان وتانومغان آدمگه سلام ویرمك ۰ (اماسلامگه جواب قایتارمق واجبدر) وهم خستەننك حالینی سورمق ، وفات اولسه جنازه سینه ودفنینه حاضر اولمق ، ترناقینی وقولتوق وقاسق جونلارینی کیتارمك * وبونلردن باشقه سنتلر کوبدر الله تعالی هرمسلماننی عملگه موفّق ایلیه آمین

❀ کتــاب الکسب ❀

قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (مَنْ طَلَبَ الدُّنیا حلالاً تعففاً عن المسئلة وسعیاً علی عیاله وتعطفاً علی جاره لقی الله ووجهه کالقمر لیلة البدر ومن طلب الدنیا مفاخراً مکاثراً لقی الله وهو علیه غضبان) اخرجه ابو اللیث السمرقندی

ترجمه

هرکم حلال بولغان دنیانی طلب قیلسه کشیدین سورار ودین ساقلانو ایچون خاتون وبالالارینی تربیه ایچون کورشیلرگه شفقت ایچون اول کشی قیامت کوننده یوزی اون دورتنچی کیچه‌لی آی کبی نورلی بولوب الله تعالی گه یولقور ۰ وهرکم دنیانی ماقتانو ایچون کوبایتو ایچون طلب قیلسه الله

تعالی گه قیامتده یولقور الله تعالی آنکار آچولانغان حالده *
یعنی یخشی نیت برله حلال مال حاصل ایتمک قیامتده
آبرویلی بولمقغه باعثدر • مجرد مالغه محبت ایچون
بولسه الله تعالی ننك آچولانوینه سببدر * اوزینه • اهل
وعیالینه نفقه لیك قدرلی کسب ایتمک واجب ولازمدر •
بر نوع کسبکه قادر اولغان آدمننك کشیدین سوراماقی
غایتده یمان وتوبان فعلدر * بر کونلیك نفقه سی بار
آدمننك کشیدین سوراماقی درست توگلدر * رسول الله
صلی الله علیه وسلم عقلاً ذلیل وقبیح وشرعاً حرام وفضیح بولغان
سؤالدن ساقلانو ایچون هر کمنی کسب ایتمك برله امر
ایتدی وکسبده کوب خاصیتلر بیان ایتدی ولکن هر
کسبده الله تعالی ننك فرض ایتکان عبادتنده قصور
ایتماسلیک وکسبنده خیانت قیلماسلیق فرضدر * اگر
عبادتده قصور قیلسه کسبنده خیانت ایتسه سؤالدین یماندر
وآخرتده عذابغه سبب اولان قباحتدر * کسبننك اولاسی
تجارت • زراعت • کتابتدر • صونکره هر تورلی هنر وصناعتدر *
هر قایو کسبکه شروع ایدین اولوك شول کسبننك احکامینی
وحلال وحرامینی بلمك شرط وفرضدر

فصـــــل فی التجارة

تجارت = ساتو وآلوایتمکدر * قولنك بولغان قیمت ایاسی مالنی ساتمق = (بیع) درآلمق = (شراء) یاکه (اشتراء) ایکی جانبدین ساتدم آلدم فعلی = (عقد) ساتولغان مال — (مبیع) مبیع برابرنك قیلنغان نرسه (ثمن) قولینه کرمگان مالنی برمدتده حاضرلاب ویرمك بولوب حاضر آقچه آلوب ساتمق (سلَم) در آلتون یاکموشنی آلتونغه یاکموشکه آلوشدرمق = (صرف) در نرسه‌نی حاضر آقچه‌غه ساتمق = (نقد) کوتارگه ساتمق = (نسیئه) آقچه‌دین باشقه مالنی مالغه ساتمق وآلمق = (معاوضه) آلغان نرسه‌نی قایتارمق — (اقاله) آلغان بهاسینه دیو ساتمق = (تولیه) آلغان بهاغه بر مقدار فائده دیو ساتمق = (مرابحه) اولچاولی نرسه‌نی اوز جنسینه ساتمق درسی آرتق بولسه = (ربا) بولغان عقدنی بوزمق = (فسخ) اسملرندن‌در *

هر بیعده مبیع — مال بولمق یعنی کشی ملکنه تورغان عقل میل ایته تورغان نرسه بولمق شرطدر . بس آزاد کشینی ساتمق ، بوغازقانینی ساتمق ، هیچ باراقسز چرگان نرسه‌نی ساتمق ، اولاکسه ساتمق ، توبراقغه یاکلگه قاتوشدرمایچه تیزکنی ساتمق باطلدر . ولکن اولاکسه‌نك کیبکان تیرسینی ، جوفینی ، سویاکینی ، سنکرینی ساتمق جائزدر *

ودخی اهل اسلام قاشنده قیمت ایاسی مال بولمق یعنی شرعا فائده لنمق جائز نرسه بولماق شرطدر . بس خنزیرنی وآننك اجزاسینی وخمرنی ساتمق باطلدر * ودخی آدمننك جونینی ترناقینی سو یاکینی وهرکیسا کینی ساتمق جائز توگلدر * ودخی تل برله آلدم بیردم قیلمق یاکه قولدین قولغه نرسه وآقچه‌نی بیروشمك لازمدر . اکر بو نرسه‌نی آلورمن یاکه ساتارمن دیسه یاکه آلمق نیتی برله عقد ایتمای‌نچه ثمن ویروبده نرسه‌نی شول مجلسده آلماسه نرسه‌ننك قیمتی آتالغان بولماسه بیع بولماس . اما قیمت معلوم بولوب مبیعنی آلسه یاکه ثمن ویرسه عقدسزده بیع بولور * بقالدین اوواق نرسه‌لرنی دفترگه یازدروب آلوب آقچه‌سینی صونکره بیرسه جائز بولور *

بایع ـ مبیعنی نزاعسز تابشررغه قادر بولمق واجبدر صوداغی بالقنی . هواداغی قوشنی ، صارق اوستنده‌کی جوننی ، جیلمده‌کی سوتنی ساتمق فاسددر ودخی ثمن ومبیع مقدار وصفتلرینی بیان برله یاکه اشاره برله معلوم بولمق واجبدر * اکر نسیه بولسه ثمننی تولاو وقتی معین بولماق واجبدر . اکر بیلگوسز وقتنی تعیین ایتسه‌لر مثلا آشلیق یتوشکاج ، قار یاوغاج . پچان چابقاچ دیسه فاسد بولور

وقتننك واقعدہ معلوم بولماقی کفایه در ، اُلوك وصونك بولوچی وقتنی تعیین ایتسه‌لر بر علامت ایله نه وقت اولماقی معلوم بولسه جائز بولور سنبر بازاری کبی *

بر تورکوم قوینی هر قایسی بش سومدین دیو عقد قیلسه‌لر جیونینه ثمن تعیین ایتماسه‌لر بر سنده‌ده بار نده‌ده بیع بولماس ۰ اکر قویلرنی وبروب آقچه آلسه اوشبو ویرشماك برله بیع تعاطی بولوب درستلانور اوّلکی عقد بوقغه چیقار * اکر بر جوك بغدایینی یاکه بر طوب بوزنی هر پوطی فلان بها وهر کزی فلان بها دیسه‌لر مجموعننك مقدارینی وبهاسینی سویلاماسه‌لر فقط بر پوط وبر کز قدر ایدہ بیع درست بولور آرتوقنده بیع بولماس ولکن شول مجلسده بارچه‌سیننك مقدارینی یاکه بارچه‌سیننك ثمنینی تعیین ایتسه‌لر همه‌سنده بیع درستلنور * بر تورکوم باشوق ساتقانده اچندن بر دانه‌نی باشده بیلنگولماینچه اوزینه قالدرمقنی شرط ایتسه فاسد بولور اکر بر سینی بیلنگولاب قالدرمق بولسه درست بولور ۰ وهم شول تورکوم یوز دانه دیو شرط ایتسه‌لر آرتق یاکیم چقسه ینه فاسد اولور * چابولماغان پچاننی ساتمق ، یرینی اجاره‌گه بیرمك جائز توگلدر ۰ حیله‌سی کتاب الاجاره‌ده ذکر ایدلور انشاءالله * ساتقان مالینی آقچه آلغانچی

بهاسنى كيمتوب قايتارب آلسه ياكه بر نرسه قوشوب ساتقان
بها برله آلسه فاسد بولور * اكر آقچه آلغاج بولسه جائزدر

فصـــل فى الشرط الفاسد

بيع ايچون لازم بولماغان اشنى بر ياقى فائده سينه شرط قيلمق
بيعنى فاسد ايدر * مثلا بر جوك چپان آلسه اوينه ايلتماكنى
شرطايتسه فاسد اولور [٣] اوشاندق كيوملك آلسه تگوب
ياكه كيسوب ياجووب بيرو شرطى برله ، ياكه آت ساتسه
بر آطنه اوزنده توتماق ، ياكه بر آز اوزى فائده لنمق ، ياكه
سوراغانده عاريت ويروب تورماق شرطلرى برله بيع فاسد
اولور . قابچقلى اون آلسه قابچقنى ايچون اولچامايچه
اوچ قداق يادورت قداق تاشلاو شرطى برله فاسد اولور .
اكر قابچق اولچاوينى نه قدر بولسه ده تاشلاو شرطى برله
بولسه جائزدر *

فصـــل فى حكم البيع الفاسد

فاسد بولغان بيعننك حكمى اوشبودر بايع ومشترى
بيعلرينى بوزمق واجبدر . اكر فساد بيع شرط سببلى
بولسه شرط كم فائده سينه بولسه شول بوزمق تيوشدر .
اكر بوزماسه لر بائعننك رضاسى برله مشترى مبيعنى

[٣] ولكن فتاوى خانيه وغيرلرده ايلتو عرف بولغانده درستلكى ذكر ايدلمشدر . چپان كيبلرده بازار اوطوننده برزنك بلادمزده ايلتماك لازم بولسه كرك وهم شرط قيلو برله بيع فاسد بولميسه كرك والله اعلم (منه)

قبض ایتسه ملك خبیث برله اُول مبیعگه مالك بولور • آندین آشامق و ایچماك و باشقه طریق برله فائده لنمق حرام بولور اگر ساتوب ربح حاصل ایتسه اول ربحنی صدقه ویرماك واجب بولور * مشتری اوزرینه عقدده ذکر ایدلگان ثمننی ویرماك لازم بولماس بلکه مبیعننك مثلینی یا که قیمتینی تولاماك لازم بولور * بایع ایچون مبیعننك ثمنی حلال بولور وهم شول ثمندین ربحلانسه ربحی حلال بولور *

فصـــل فی الخَیارَات * خَیار شرط *

بیعده بایع ایچون یا که مشتری ایچون یا که هر ایکاوی ایچون اوچ کونگه یا کیمگه قدر اختیار شرط ایدلسه جائزدر مونکا (خیار شرط) دیرلر * مدت ایچنده اختیارلی کشی بیعنی فسخ ایتسه صاحبینه بلدرماك کرك • اگر بلدرمای مدت اوتسه یا که آلغان نرسه دین یا که ثمندین فائده لنه باشلاسه رضا علامتیدر اختیاری بتار * اختیار بایع ایچون بولسه مال هنوز بایع ملکنده بولور مشتری قبض قیلغان بولسه ده * اگر مدت اچنده مشتری یدنده مال هلاك بولسه قیمتینی تولار آتالغان ثمن معتبر بولماس * اختیار مشتریگه بولسه بایع ملکندین چقار مشتری ملکینه کرمای تورور * بو صورتده مال مشتری یدنده هلاك بولسه آتالغان ثمننی تولار *

خیار رؤیت

مبیعنی تل برله یاکه اشاره برله بیان ایدلوب مشتری کورمای شراء قیلسه جائزدر * کورگان وقتنده مشتری اختیارلی بولور ــ بونی (خیار رؤیت) دیرلر مالده عیب تابماسه ده اوّل رضابولسه ده قایتارمق جائزدر * اگر بایع مالنی مشتر یگه کلتروب و برسه رد ایتمس ۰ اگر رد ایتمك بولسه عقد اورنینه بایعگه ایلتوب و یرمك کرکدر * بایع ــ ملکنده بولوب کورمگان نرسه سینی ساتسه دخی جائزدر ولکن آنکا رخیار تیکماس * رؤیتده هر مالده مقصود یر ینی کورمك ، مثلاً نرسه لرده نمو نه سینی کورمك معتبردر * اگر مقصود یر ینی کورگاچ آلسه کورگان نرسه نی آلغان بولور خیار تیکماس ۰ اگر مقصود یر ینی کورگان بولماسه باشقه یر ینی کورگان بولسه ده کورمگان نرسه نی شراء بولور خیار ثابت اولور ۰ مثلاً صفرده ــ جیلن اوده ایچ طرفی ، جایگی کیومده طشی ؛ مقصوددر ۰

خیار عیب

اگر مشتری ــ آلغان مالنده عیب قدیم یعنی بایعده وقتده بولغان عیبنی تابسه وقت عقدده بلگان بولماسه قایتارو غه اختیارلی بولور ۰ بونکا (خیار عیب) دیورلر عیبدین مراد تجار

ارا سنده ۰

بولسه‌لر اولچاوسز بولسه‌لرده یا که اولچاولری تورلیچه بولسه‌ده
بیع نسیه درست بولماس ربا بولور ۰ مگر بر طرفده ثمن بولسه
یعنی آلتون یاکمش آقچه بولسه بونلر وزنی بولسه‌لرده
بونلر برابرنده بروزنی نرسه‌نی نسیه ساتسه جائزدر
واوشانداق بونلرنی وزنی نرسه‌ده سلم قیلسه یعنی ثمن
حاضر ویروب مالنی نسیه ایتوب آلمق بولسه جائز بولور *

مسائل رباء

بغدای ۰ آرپه ۰ آرش ۰ تاری تورلی جنسلردر * برسینی
آخر برابرنده فضل برله نقد ساتولسه جائزدر ۰ اگر نسیه
بولسه ایکاوی برابر بولسه‌ده ، تفاوتلی بولسه‌ده درست
توگلدر ۰ اگر اون قداق یخشی بغداینی اون ایکی
قداق نچار بغدای برله آلوشدرسه ربادر ۰ یخشیلق
یمانلق باب رباده حساب ایدلمس بغدای برله اُنی بر
جنسدر ۰ بر برسی آراسنده تفاوت برله‌ده تفاوتسزده
آلوشماق درست توگلدر تسویه معلوم بولماغاندین ۰ اُن برله
ایکمك ایکی جنسدر ۰ برسینی آخر برابرنده ساتمق
جائزدر تفاوت برله بولسه‌ده کرك نقد کرك نسیه ۰ حیوان
برله ایتی بر جنسدر ۰ برسینی آخر برابرنده نسیه ساتمق فاسد
اما نقد ساتمق فضل برله بولسه‌ده جائزدر ـ حیوان

اولچاوسز نرسه بولغاندبن • صارق ایتینی ترك صغر برابر ینه
ساتسه نقد و نسیه هر ایکاوی جائز بولور • صارق ایتی صغر
ایتی برابرنده نقد بولسه فضل برله ده جائز اما نسیه بولسه
برابر بولسه لرده فاسد بولور • کچه وصغر سوتلری ایکی
جنسدر * وهم ایچ مایی ایله قویرق مایی باشقه جنسلردر
نقد بولغانده برسینی آخر برابرنده فضل برله ساتمق
جائزدر * اولچاوگه کرماسلیك آز نرسه ده فضل جائز بولور
مثلا بر اوچ بغدای اینی ایکی اوچ بغدای برابرنده ساتسه صحیحدر

فصـــل فی القرض

مثلی بولغان نرسه نی مثلینی تولاماك بولوب عاریت آلمق قرض
آلمقدر • الله تعالی نڭ رضالقی ایچون و مسلمانغه یاردم ایچون
قرض بیرمك صدقه نافله دین افضل اولان عبادتدر • وزنی
کیلی تفاوتسز صانلی نرسه ده قرض جائزدر • اما تفاوتلی نرسه ده
صحیح بولماس * بس یومرطه • کابسته اوخشاشلی نرسه لرده عدد
برله قرض جائزدر ایکمکده عدد برله هم وزن برله صحیحدر
ایتده وزن برله جائزدر * حیوان • کیوم • باشماق • کبی بهاء
برله یورگان نرسه لرده قرض درست بولماس * قرض آرقاسنده
بورچلیدن هیچ جهت برله فائده لنمق درست بولماس ربا
حکمنده در اگر اون صوم قرض بیروب اون بر صوم آلمق

بولسه

بولسه اشدّر باو حرامدر * اگر بورچلی کشی باشقه وقتده عادت بولماغان فائده سینی تیکورسه قرض ایچون بولغان بولور ـ مکروه بولور * قرضده مدت یوقدر مثلاً بر آیغه دیو قرض ویرسه آی تولغانچوق حقینی سوراماق وآلماق ممکندر هر وقتده سوراسه ـ مدیون ننک تولامکی لازمدر * اما باشقه بورچلر وقتلی بولور بر مالنی بر یلغه نسیه گه آلسه یلغه بر کون تولماسه ده ایگاسی سورای آلماس . مگر مدیون مدت تولغانچی وفات اولسه مدت ساقط اولور ـ مدیون وفات اولغاچده ورثه دین سورامغه قادر بولور *

فصـــل فی بیع السَّلَم

ثمننی نقد ـ مبیعنی نسیه ایتوب عقد ایتسه لر شرائطی برله بولسه بیع سلم نامنده صحیح بیع بولور . مشتری ـ ربّ السّلم . بایع مسلم الیه . مبیع ـ مسلم فیه . ثمن ـ رأس المال اسملرنده بولور قدرینی صفتینی بیان ممکن نرسه لرده صحیح بولور . اولچاولی وگزلی وچامالی صانلی نرسه لرده ـ بغدای، آرپه، کَج توز، مای، ایت یمورطه، لیمون کبی ماللرده جائزدر . قاربوز قاونده حیوانده تیریده صان برله جائز بولماس امانیرینی وزن برله عقد ایتسه لر جائزدر * سلمننک شرطلری بیدیدر مسلم فیه ننک ذاتینی وصفتینی واولچاوینی ومدتینی نزاع بولماسلیق ایدوب بیان

ایتمك وهم ٥ رأس المالنی بیان ایتمك • اگر ٦ مسلم فیه آغر نرسه
بولسه تاپشورمق اورنینی بیان ایتمکدر * سلمننك
آز مدتی بر آیدر • بعضلر اوچ کون دیدی • اوشبو
شرطلر بولسه عقد سَلَم پیدا اولور • ولکن شول مجلسده رأس
المالنی قبض قیلمق سلمننك بوزولماوینه شرطدر رأس مالنی
قبض ایتمای آیرلسهلر سَلَم فاسد اولور • یوز صوملق
نرسهده سلم ایدوب شول مجلسده ایللی صوم بیروب
قالغانینی ایکنچی وقت تاپشورمق بولسه ویرلگان ایللی
صوم توغری یسنده سلم بولور و ویرلمگانی توغری یسنده باطل
اولور * آلتون کُمُش ده سلم جائز بولماس – مثلا کاغذ آقچه
یا باشقه نرسه برله – صونکندین ویرلاچك آلتون یا کمش
تنکه سا تولسه فاسد بولور • ودخی ٧ وقت عقد دین تسلیم وقتینه
قدر مسلم فیه تابولوب تورمق شرطدر اگر ذکر
ایدلگان مدت ایچنده بتوب تورسه سلم جائز بولماس
اگر مدت تولغانچه مسلم الیه وفات اولسه مدت ساقط بولور
رب السلم صوراسه ترکهدین حاضر ورثهننك تاپشورمقلری
کرك بولور • وهم باشقه دینلرده اوشبور وشچه در یعنی مدیون
وفات بولسه مدت ساقط بولور مدت اداء تولغانچی صاحب دین
ایستهسه وارثلرننك حاضر تولامکلری لازمدر * مسلم الیه رب

السلمدن

السلمدن رأس مالنی قبض ایتمایئچه بر لینه باشقه نرسه‌نی آلسه
جائز اولماس . اوشانداق رب السلم مسلم فیه‌نی قبض
اینکانچه‌آنده تصرف ایتسه ـ مثلا آنی سانسه یاکه برکشینی
اوزینه‌شریك ایتسه یاکه بیع سلمنی اقاله ایدوب رأس مال
برابرنده مسلم الیه‌دین ایکنچی نرسه‌نی ساتوب آلسه جائز
بولماس . اقاله‌صورتنده رأس مالننك اوزینی یاکه مثلینی
قایتارمق تیوشلیدر *

❀ فصــــل فی الصرف ❀

ثمننی ثمنگه آلوشدرمق صرف نامنده‌در * آلتون کمش
کرك صوغولغان بولسون کرك صوغولمغان بولسون ثمن
حقیقیدر . کاغذ ، باقر آقچه‌لر ثمن عرفیدر * اگر ثمن
حقیقی برله ثمن عرفینی آلوشدرسه شول مجلسده بر
طرفنی قبض ایتمك شرطدر برطرفی نسیه بولسه‌ده جائز بولور
هرایکی جانب نقد بولماق شرط توگلدر * اکر آلتوننی
کمش برابرنده ساتولسه هرایکی طرفنی شول مجلسده
قبض ایتمك شرطدر * اگر بر دکانده آلتوننی آلوب
ایکنچی دکانگه واروب کمشنی کتوروب ویرسه فاسد
اولور . آلتون برله کمش آراسنده اولچاو شرط بولماس اگر
آلتوننی آلتونغه یاکه کموشکه سانسه شول

مجلسده هر ایکی طرفنی قبض ایتماك وهم وزنده برابر
بولمق شرطدر تفاوت بولسه ربا بولور اکر کموش
تنکه‌لرده کموش آز بولوب قاتوشی کوب بولسه کموش
حکمنده بولماس باشقه مال حکمنده‌در • خالص کموشکه
آلوشدرغانده تنکه‌ده بولغان کموشدین کوبراك بولسه
جائزدر ولکن شول مجلسده هر ایکی طرفنی قبض
ایتماك شرطدر اگر تنکه کمشینه برابر بولسه یاکه
آز بولسه فاسد بولور وهم قاتوشلی تنکه‌نی اوزی کبی
قاتوشلیغه آلوشدرمق جائزدر مجلسده قبض ایتماك
شرطی ایله • وزن برله‌ده صان برله‌ده تفاوت برله‌ده جائزدر
مساوات لازم بولماس *

فصــــل فی البیع المکروه

بر آدم نرسه‌سانولاب تورغانده ــ ایکنچی آلماقچی بولماغان
آدم مشتری‌نی قزقدرو ایچون بها آرتدرمق مکروه
تحریمیدر * ودخی بر آدم سوداسی اُستینه سودا ایتماك
اوّلگیلر بهاغه راضی بولوشقان بولسه‌لر مکروهدر * اصل
بیع صحیح بولوب مکروه تحریمیگه مقارن بولسه بیع مکروه
تحریمی اولور • مکروه بیعنی قیلسه‌لر گناهلی بولورلار قایتارشماق
واجب بولور • اما قایتارشماسالار عقد قیلو برله ملك ثابت

بولور مشتری ذمه‌سنده ذکر ایدلگان ثمن لازم اولور *

مکروه بیعلر : جمعه[۱] کون اوّلگی اذان ایدلگاچ قیلنغان بیع
ودخی نجش[۲] یعنی مشتری تیوشلی بها ویرگاچ آرتق بها
ایله آلسون ایچون اوچنچی آدم[۳] بها آرتدرمق یاکه
مبیع ده بولماغان صفت برله ماقتامق ودخی[۴] بایع ومشتری
بر بهاغه کیلوشکاچ عقددین اوّل ایکنچی آدم (من آرتغراق
بها برله آلام یاکه من کمراق بها ایله ویرم) دیو بوزمق
اما بهاغه کیلوشکانچه آرتدرمق جائزدر بیع من یزید
کبی رسول الله صلی الله علیه وسلمدین صادر اولمشدر
ودخی چیتدین[۵] کیلگان آشلقنی بازارغه کرگانچه قارشو
بارب آلمق شهر خلقینه ضرر بولورلق بولسه ، یاکه
ساتوچی بازار بهاسینی بلمای آلدانورلق بولسه . اما خلققه
وساتوچیغه ضرر بولمسه جائزدر . چیتدین[۶] کلگان کشیننک
مالینی قیمتلك وآچلق زماننده شهر کشیسی ساتوب
ویرملك . یاکه[۷] آچلق زماننده شهردین قریه‌گه آشلق
ساتمق . ودخی احتکار جائز توگلدر ـ یعنی بازاردین آشلق
جییوب بها کوتارلدرب ساتمای تورمق . اما اوز
زراعتندین بولغان آشلقنی ساقلاسه گناه بولماس

كتاب الاجارة

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ) اخرجه ابن ماجه والطبرانى وابو يعلى

* ترجمه * يالچيغه يالين ويرنكز تيرى كيبوديين الوك * يعنى بر خدمت ايچون بر كشينى يالانسه شول خدمتنى تمام ايتو برله خدمت يالينى ويرمك لازم بولور ٠ بر نرسه‌نى فائده‌لانمق ايچون كشيگه يال برله ويرگوچى (مُوجِر) آلغوچى (مستأجِر) خدمتگه كرشكوچى (اجير) اسملر نده‌در * اجاره ديو منفعتنى ساتوغه ايتورلار ٠ اَوْده تورمق ، كيومنى كيمك ، آطنى ييكمك ، كشينى خدمت ايتدرمك ، كبى * شرطلر يننك برسى منفعتننك معلوم بولمقيدر * منفعت جنسنى بيان برله معلوم بولور ٠ بركيوم تكمك ـ بركرسى ياسامق ـ ساعت توزايتمك ايچون عقد قيلو كبى * بولارده اشلاوچينى اوزينه خاصلاماغانده مدت بيان ايتمك حاجت ايرمس * ومنفعت مدتينى بيان ايتمك برله معلوم بولور * خادمنى آيغه ياكه يلغه يالالوكبى ـ اَوْنى ، دكاننى ، كيومنى بر مدت برله فائده‌لنو ايچون آلمق كبى * وكاها اشارة برله معلوم بولور كورنكان نرسه‌نى ايكنچى يرگه كوتارمك ايچون يالالوكبى * ودخى اُجره يعنى يال معلوم بولماق شرطدر * اجره وقتى تعيين

ایں لسه شول وقتد • اوتاسك لازم بولور ـ مستأجر فائد •
آلغانچی بولسه ده * اجاره ایںلمش دکاننی مستاجرگه تسلیم
ایںلوب فائد • لانوغه اذن ویرلسه گرچه کیبت بوش تورساده •
اجاره صحیح بولغان صورتد • اجره لازم بولور ـ ولکن اجاره فاسد
بولغان صورتلرده • فائد • آلمای اجره لازم بولماس • بلکه فائد •
آلغاچ اجر مثل لازم بولور ولکن تعیین ایںلگان قدردین
آرتدرلماس * بر عمل ایچون اجاره صورتند • نرسه ده اجیر تنك
اثری بولسه اجره آلغانچه نرسه نی صاحبینه ویرماسکه اجیر
اختیارلی بولور * خیّاط کبی ـ کیومنی تمام ایتکاچ اجره سینی
آلمای تابشورماسه جائز بولور خیاط دین بر نرسه کرماسه ده •
اوشاند اق خفّاف، صبّاغ • مال صاحبی سوراغاند • اجره آلغانچی
مالنی ویرمسه لر جائز در خیانتلرندین باشقه، مال لار قوللرند • هلاك
بولسه ضامن بولماسلر * اکر نرسه ده اجیرننك اثری بولماسه اجره
ایچون نرسه نی حبس قیله آلماس حمّال کبی خدمتینی تمام
ایتد کد • مالنی تسلیم ایتمکی لازمدر اجره سینی آلماسه ده • اکر
اجره ایچون حبس ایتد کد • قولند • مال ضایع بولسه ضامن بولور
اجرة مقصود بولغان فائد • ایچون بولماق شرطدر مثلا آتنی منمك
یاعرابه گه ییکمك ایچون، کیومنی کیمك ایچون اجاره کبی
اما آتنی مجرد یورطند • توتمق ایچون اجره گه آلسه یاکه کیومنی

٢ خیاط کیم تیکوچی
٣ خفاف چیبیك تیکوچی
٤ صباغ بویاوچی

اوینه قویوب کشیگا کورساتمك ایچون آلسه جائز بولماس
وهم اجره لازم بولماس * ودخی اجیرننك عملی برله بولغان نرسه
برابرنده اجاره فاسددر * مثلا تگرمانچیگه تارتقان اُن ننك بعضیسنی
ویرمك بولسه درست بولماس . تارتقانچی بغدایدین ویرسه یاکه
مطلق فلان قدر اُن دیو عقد ایتسه لر اوشبو تارتقان اُن دین
دیوب آتاماسه صونکندین شول اُندین ویرسه ده جائز بولور .
اوشانداق اون دانه اکمکنی ایلتمك ایچون شول اوندین
برسی برابرنده اجاره ایتسه فاسد اولور . اما بر اکمك برابرنده
دیو عقد قلوبدین صونکندین مذکور اون ننك برسینی ویرسه
جائز بولور ودخی اجاره . معلوم بولماغان فائده ایچون جائز
بولماس * مثلا کیجه گه سیکورتمك ایچون تکانی اجاره قیلسه جائز
بولماس * ودخی بر نرسه ننك ذاتینی آلمق ایچون درست بولماس .
مجرد فائده آلمق ایچون بولمق لازم * مثلا بچانلیکنی بچانین
آلمق ایچون اجاره جائز اولماس . وهم کولنی بالقلرینی توتمق
ایچون ــ یاکه صغرنی ساومق ایچون اجاره جائز بولماس
بچانلیکدن . حیله شولدر ــ معین مقدارلی یرنی معین کونلرده
تورماق ایچون وشوندن . یاتمق ایچون اجاره ایدوب بچاننی
مباح ایدرلر . کولده دخی شول قیاس برله کیمه برله
یورمك ایچون وقویونمق ایچون عقد ایتوب صاحبی

بالقلرینی

ایدر • قربانلق آلغان بولسه قربانلق ننك اوزینی ویرمك
لازم بولور * عید اوقوله تورغان یر بولسه عید اوقوغانچه
قربان بوغازلاو درست بولماس عیدسز قریه‌ده اوننچی کون ننك
تانکی بولغاچ درست بولور • تونده بوغازلق مکروهدر •
شرط ثالث: مقیم بولغان مکلف کشی بولماقدر • مسافرگه واجب
بولماس غنی بولسه‌ده • مقیم کمسه‌گه اوزی ایچون قربان
چالمق واجبدر • ولکن صبیلری ایچون غنی بولسه‌لرده قربان
چالمق واجب بولماس * اضحیه‌ده قربانلقغه لایق حیواننی
بوغازلق رکندر * قربانلقغه لایق حیوان قوی، صارق،
کجه بر رکشی ایچون • توه، صغر یدی کشیگه‌قدرلی جائزدر
قربانلقغه جائز بولماغان حیواننی بوغازلاسه‌تاوق، اوردك
کبی قربان‌دین بولماس ـ مکروه اش قیلغان بولور * قربان
حیوانلرینینك اعضالری سلامت بولماق شرطدر • عمیاء عوراء عجفاء
عرجاء هتماء سکاء جدعاء - حیوانلار جائز بولماس (عمیاء) بتون
صوقر (عوراء) بر کوزی صوقر (عجفاء) جلکی کیبکان آرق
(عرجاء) آقساق بوغازلار اورنغه‌ده بارا آلماسلیق بولسه درست
بولماس (هتماء) تشسز ـ اکر کوبراك تشی سلامت بولسه جائز
(سکاء) قولاقسز ـ اماخلقتندہ کچوکراك قولاقلی بولسه جائز (جدعاء)
بورنی کیسولك کوزینك، قولاقینك، قویرقینك، موگزینك

یاریمی

یارمی یا که کوبراکی کتکان بولسه درست بولماس ۰ موکزننك سو یاکی صنسه ضرر یوقدر ایچده اولغان جالکینه قدر صنسه درست بولماس ۰ موکاك بولسه جائز پچکان حیوان وقوطرلی حیوان سیمیز بولسه‌لر جائزدر ۰

کچه قوی ذاتلری بر یاش تولغان بولماق کرکدر مگر قوی ننك آلتی آیدین آرتقانی الوغ بولسه یراقدین قاراوده بریاشلیلردین آیرم کورنمسه درست بولور ، کچه‌ده بر یاشدین کم بولغانی درست بولماس ، صارق قوی حکمنده بولسه کرك * صغر ایلکی یاش تولغان بولماقلازمدرکمی جائز بولماس * توه بش یاش تولغان بولماق لازمدر * یالغز آدم قربان ایچون صغر آلوب صونکره آلتی آدمنی شریك ایتسه جائزدر ، ولکن اوّل شریك بولوب آلسه‌لر افضلدر ۰ اگر شریکلرننك برسی وفات بولوب وارثلری مذکور میت ایله اورتاق حالنده بوغازلاوغه اذن ویرسه‌لر جائز بولور وارثلر اذن ویرمسه هیچ قایوشریکدین قربان بولماس * اوشاندای شرکاننك برسی ایت کرك ایچون قاتوشسه هیچ قایوسی ایچون قربان بولماس * فقیر کمسنه ننك قربانلغی بالا طوغدرسه بالاسینی تریك حالنده صدقه قیلور یاکه آناسی برله بوغازلار ولکن ایتینی یمس صدقه ایدر * نذر قربان هم اوشانداقدر ۰

اماغنی آدم ـ طوغدرغان حیوانیسی قالدروب بدلینه ایکنچینی بوغازلاسه جائز بولور .

فقیر ننك آلغان قربانلغی عیبلانسه ذبحی جائز در وکفایه در اوشانداق فقیر ایچون شراء وقتنده عیبلینی آلسه‌ده کفایه‌در * اماغنی ننك قربانلغی عیبلانسه ایکنچی سلامتنی بوغازلاو لازم بولور * قربانلغی وفات بولسه یا که یوغالسه یا که اوغورلانسه فقیرگه ایکنچینی بوغازلاو واجب بولماس ضایع بولغان حیوانینی نذر ایتکان بولسه‌ده . بو صورتلرده غنی ایچون ایکنچینی بوغازلاو واجب بولور * اگر ایکنچی حیوان آلغاچ ضایع بولغان حیوانی ایام نحرده تابولسه غنی یخشیراقینی ذبح ایدر . فقیرهر ایکاوینی ذبح ایدر . بعض روایتده برسی کفایه قربانلقننك یونینی آلمق سوتینی ساومق جائز ایمس یونینی آلسه صدقه قیلور . ایام نحر یقین بولسه جیلنینی سالقین صو برله علاج ایدر اگر یراق بولسه ساومای ممکن بولماسه سوتینی ساوب صدقه قیلور ضرورتسز قربانلقنی تبدیل مکروه‌در قربان ایتندین صاحبی وعیالی اکل ایدرلر قرندشلر ینه دوستلر ینه یدرور غنی بولسه‌لرده . اوچدین برینی یازیاده رافنی صدقه ایتمك افضلدر * اوشانداق تیر یسینی صدقه قیلماق تیوشدر اگر عیالی فقیر کشی بولسه ایتندین صدقه قیلمای

عیالینه ایر کونلیك قیلسه اولی در ۰ قربان ایتینی و تیریسنی
ساتمق مکروه تحریمیدر * اگر تیریسندین کون اشلاتوب
یاکه اوزندین فائده لانسه یاکه بتورمای فائده لنه تورغان
نرسه برله آلشدرسه (چیلك ، قمغان ، بالته ، پچاق) کبی جائز
بولور ۰ آقچه‌غه یاکه آشاو نرسه‌سی کبیگه ساتسه صدقه ایدر ۰
ذبح که قادر کمسنه اوزی ذبح ایتمك اولی در اوزی یخشی
قیله آلماسه باشقه‌نی وکیل ایتوب اوزی حاضر اولور ۰ ذابح ننك
تسمیه‌سی کفایه‌در ۰ اکر ذابح ننك قولینه قولینی قویوب
ذبحده یاردم ایتسه هر ایکاوینك تسمیه‌سی شرطدر اگر برسی
ایتماسه حلال بولماس ۰ اضحیه صاحبی اوشبو دعانی اوقومق
فضیلتدر (اِنَّ صَلٰوتِی وَنُسُکِی وَمَحْیَایَ وَمَمَاتِی لِلّٰهِ رَبِّ
العالمین لاشَرِیكَ لَهُ) (معناسی) تحقیق منم نمازم وعبادتم
وترکلکم واولماکم بارچه عالمنی تربیة ایتوچی الله تعالی
ایچوندر وآننك ایچون هیچ شریك یوقدر

فصـــــل

بالا طوغسه اونك قولاقینه اذان صول قولاقینه قامت
ایتولوریدی نچی کونده اسم ویرلور ۰ ساچینی آلوب آغرلقی
قدر آلتون یاکه موشدین صدقه ویرلور . صونکره قربانغه

لایق حیواننی بوغازلاب پشورمای یاکه پشوروب انفاق واطعام ایدلور ــ مونکار (عقیقه) دیرلر ــ بعض علماء قاشنده ایر بالاغه ایکی صارق قزغه بر صارق سنتدر * اما علماء حنفیه قاشنده عقیقه فضیلت و مستحبدر *

كتاب الوصية

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ مَاتَ عَلَى سَبِيلٍ وَسُنَّةٍ وَمَاتَ عَلَى تُقًى وَشَهَادَةٍ وَمَاتَ مَغْفُورًا لَهُ)

اخرجه ابن ماجه * ترجمه

هر کم وصیت قیلوب اولسه راست یول وسنت اوزره اولمش بولور ــ تقوی وشهادت اوزره اولمش اولور ــ کناهی یارلقانمش حالده اولمش بولور . زید (اولدکمدین صونك عمرگه مالمدین اون درهم صدقه ویرنکز) دیو بکرگه بیورسه زید (مُوصی) ویروگه قوشماقی (ایصاء) اون درهم (مُوصی بِه) وهم (وصیت) عمر (مُوصی لَه) بکر (وَصی) وهم (مُوصی اِلیه) اسملرنده بولور * وصیت بش نوع اوزره در * واجب ۱ مستحب ۲ مباح ۳ مکروه ٤ حرام ٥ . واجب: مو بینونده فالغان حقوق الله وحقوق العباد بولسه بونلرنی اداء برله وصیت ایتمکدر * مو ینونده فرض حج ، زکوة قالسه اوتاماکه برله نماز ، روزه قالغان بولسه فدیه

ویرمك برله وصیت واجب بولور . لكن مالننك ثلثندین
نافذ بولور ثلث مال یتماسه ثلثدین آرتقی لازم بولماس
وارثلر اختیارنده بولور* فدیه هر كونده وتر برله آلتی نمازننك
هر برسی ایچون روزه ده هر كون ایچون دورتار قداق چمالی
بغدای یاكه قیمتی لازم بولور * بلوغندین موتینه قدر
بولغان قضالری ایچون ثلث مالی كفایه ایتسه دورسز فدیه
ویروگه وصیت تیوش بولور. ثلث مالی وفا ایتماسه دور ایله
اكمال ایدلور* فدیه مصرفی زكوة مصرفیدر . دور تمامندین
صونك دور ایدلمش فدیه مالی صدقة نافله كبیدر هر
كمگه ویراسه جائز بولور * اگر میت ذمه سنده بورج
قالسه دخی وصیت لازمدر . حجت برله یاكه مریضننك
اقراری برله ثابت بولسه تركه تمامینه قدر ادا ایدلور ثلثكه
خاص بولماس. اگر وصیتده حق الله برله حق العبد جیولسه
هر قایوسینه مال وفا ایتماسه حق العبدنی تقدیم ایدلور
مستحب: وصیت وارثلری غنی بولغانده یاكه قالغان مال برله
غنی بولورلق بولغانده ثلث مالندین كم قدرلی برله اینگ گواشلرگه
وصیت ایتمكدر* وارثلر فقیر بولسه لر قالغان مال برله ده بایلق
حاصل بولوردای بولماسه واجبدین باشقه وصیت قیلماغان
اولی در* مباح. ثلث قدرلی برله اینگ گواشلرگه وصیت قیلمق

وهم غنی آدم ایچون وصیت ایتمکدر * مکروه : أهل فسق
وفجور ایچون وصیت قیلمقدر اکر معصیتکه توتمق
احتمالی ظن ایدلسه . ودخی مکروه وبدعت اشار بر له وصیت
قیلمق مکروهدر * حرام : وصیتده اضرار ایتمك مالینی
بعض ورثه‌دین منع قصد یله بعض ورثه‌سینه وصیت کبی
ورثه‌دین منع ایچون ثلثدین اکثر ایله وصیت ، اصلی اولمغان
دین ایله اقرار ، ملکینی براوکه تملیك ایتدم دیو اقرار ،
مدیوندین حقمنی آلدم دیو یالغان اقرار ـ مالینی بعض
ورثه‌دین منع ایچون بولسه حرام وکناه اقرارلردر . خسته‌ننك
اجنبی ایچون دین ایله اقراری معتبردر کل مالی قدرلی بر له
بولسه‌ده تولا ولازمدر * وارثی ایچون اقراری درست توگلدر آز
بر له بولسه‌ده . مگر باشقه وارثلر اینانسه‌لر توتلور .
اوشاندق در وارثکه هبه‌سی * اکر خسته اجنبیکه هبه قیلسه
یا بر کشی ایچون ضامن بولسه شول مرضندین وفات بولسه
ثلث مالندین اعتبار ایدلور اگر صحتلانسه صحتنده اولغان
معامله‌سی کبی کل مالندین حساب ایدلور . وصیت موصی له‌گه
ملك بولور موصی ننك فرتی بعدنده موصی له قبول ایتسه .
قبولسز ملك بولماس مگر قبولدین مقدم موصی له وفات اولسه
ورثه‌سینه ملك ثابت اولور * موصی ــ حال حیاتنده وصیتندین

سوز برلە یاکە فعل برلە رجوع ایتسە رجوعی جائز در فعل
برلە رجوع موصی بەنی ملکندین چقارمق وفائدەسی
اوزگاررلیك تغییر ایتمك ، آیرلماسلیق برنرسە قوشماق
کبی اشلر ایلە بولور

فصـــل فی الوصی

علاج اولغاندە وصیلقنی قبول ایتمسلیك افضلدر وصیلقدە
خطر عظیم واردر * موصی آلدندە وصیلقنی قبول ایتسە
وصی بولور . صونکندین موصی آلدندە وصیلقنی قایتارسە
درست بولور ــ موصی بلمایـنچە قایتارماقی درست بولماس .
موصی آلدندە قبول وردی بولماسە فوتندین صونك وصی
اختیارلی بولور ایستاسە قبول ــ ایستاسە رد قیلور * بر آدم ــ
ترکەسینە فاسقنی وصی ایتکان بولسە عزل ایدلوب عدل آدمنی
قویولور . اکر امین بولغان عاجز آدمنی وصی ایتکان بولسە رفیق
قوشلور اشکە قادر بولغان عدلنی وصی قیلغان بولسە آلوشدرمق
جائز بولماس * بر ترکەدە ایکی وصی قیلغان بولسە برسی
آخردین باشقە یالغوزاش کورماکی جائز بولماس مگر
خاص اشلردە ، موصینی تجهیزدە ، وآننك مقلری ایچون
خصومتندە ، ودینی بولسە ــ ترکەدە جنس دین دین مال بولسە

بیع ومبادله‌گه‌حاجت توشماسه‌شول دیننی تولاوده ، ورثه‌دین
بولغان یاش بالاغه‌ضرور نرسه‌لرنی اشتراده، وآنکار هبه‌قبلسه‌لر
هبه‌سینی قبول وقبض ایتوده ، ومعین ودیعت بولسه ایگاسینه
قایتاروده ، ومعین وصیت بولسه‌تنفیذده ، وتلف بولورلق
نرسه‌نی ساتمقده . بس اوشبو اشلرده ایکی وصی‌ننك
برسی آخردین باشقه‌ده تصرفکه قادر بولور باشقه اموردہ
آخرنك رضالقی حاجتدر * وصیننك وصیبی شول وصیگه
وهم اولگی موصیگه وصی بولور وصی قیلوده برسینه تعیین
ایدلکان بولسه‌ده * وصی - صبیلر ایچون ضرور نرسه‌ده
عادتچه قیمت ایله بیع وشراء ایلاسه جائزدر عادتدین زیاده
ایله شراسی وکم ایله بیعسی جائز بولماس . وهم صبی ایچون
صبی مالی ایله تجارت ایتسه جائز بولور . صبی مالی برله
اوزی ایچون تجارت ایتسه جائز بولماس . صبی آقچه‌سنی
قرضغه‌ویرماس . قاضی قویغان وصی - یتیم ایچون اوزندین
نرسه‌ساتماس ویتیم مالینی اوزی آلماس یتیم‌ننك آتاسی
تعیین ایتکان وصیی یتیمگه آچیق فائده بولورلق بولسه
اوزندین بیع وشرا ایلسه جائزدر * یتیم بالغ اولدقدین
صونکره مالینی سافلاردای بولمای تروب وصی - مالینی یتیمگه
تابشورماس تابشورسه مال ضایع بولسه وصی ضامن بولور *

وصی

وصی اوز مالندین وصیتنی تنفیذ قیلسه یاکه صغیر ایچون کیوم وطعام آلسه یا که میت ننك شرعا ثابت اولغان دینینی ادا قیلسه ـ یا که تکفین قیلسه توتقان حقینی ترکه دین آلور .

وهم او شبو روشلیدر وارث کبیر مذکور امرلرنی قیلسه * انبیا و رسلین ننك سنتندین اولیاء وصالحین ننك عاداتندیندر هر وقت تقوی واستقامة فی الدین برله وصیت قیلمق ورثه وباشقه اخوان دینگه والله هو الموفق * تم *

منك اوچ یوز یدی ذو القعده یدنده

تمامه ایردی بارودی یدنده

والحمد لله